HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

10 iulie 2019*

„Trimitere preliminară – Libera circulație a persoanelor – Egalitate de tratament – Avantaje sociale – Regulamentul (UE) nr. 492/2011 – Articolul 7 alineatul (2) – Ajutor financiar pentru studii superioare – Studenți nerezidenți – Condiție legată de durata de muncă a părinților acestora pe teritoriul național – Durată minimă de cinci ani – Perioadă de referință de șapte ani – Mod de calcul al perioadei de referință – Data formulării cererii de ajutor financiar – Discriminare indirectă – Justificare – Proporționalitate”

În cauza C-410/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Tribunal administratif (Luxembourg) (Tribunalul Administrativ, Luxemburg), prin decizia din 20 iunie 2018, primită de Curte la 22 iunie 2018, în procedura

Nicolas Aubriet

împotriva

Ministre de l’Enseignement supérieur et de la Recherche,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna C. Toader și domnii A. Rosas (raportor), L. Bay Larsen și M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul G. Pitruzzella,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru domnul Aubriet, de S. Jacquet, avocate;

– pentru guvernul luxemburghez, de D. Holderer, în calitate de agent, asistată de P. Kinsch, avocat;

– pentru guvernul danez, de J. Nymann-Lindegren și de M. Wolff, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de M. Van Hoof și de D. Martin, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: franceza.

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 45 TFUE și a articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii (JO 2011, L 141, p. 1).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Nicolas Aubriet (denumit în continuare „domnul Aubriet fiul"), pe de o parte, și ministre de l'Enseignement supérieur et de la Recherche (Luxembourg) (ministrul învățământului superior și al cercetării) (Luxemburg), pe de altă parte, în legătură cu refuzul autorităților luxemburgheze de a-i acorda un ajutor financiar pentru anul universitar 2014/2015 în scopul urmării studiilor superioare la Strasbourg (Franța).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Articolul 7 din Regulamentul nr. 492/2011 prevede:

„(1) Lucrătorul resortisant al unui stat membru nu poate fi tratat diferit, pe teritoriul celorlalte state membre, față de lucrătorii naționali, pe criterii de cetățenie, în ceea ce privește condițiile de încadrare în muncă și de muncă și, în special, în ceea ce privește remunerarea, concedierea și, în cazul în care rămâne fără un loc de muncă, reintegrarea profesională și reangajarea.

(2) Acesta beneficiază de aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali.

[…]"

4 Articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 este formulat în aceiași termeni precum cei ai articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul (CEE) nr. 1612/68 al Consiliului din 15 octombrie 1968 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Comunității (JO 1968, L 257, p. 2), astfel cum a fost modificat prin Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 (JO 2004, L 158, p. 77, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56, rectificări în JO 2004, L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34).

Dreptul luxemburghez

Legislația anterioară anului 2014

5 Ajutorul financiar al statului pentru urmarea studiilor superioare, acordat de Luxemburg sub forma unei burse și a unui împrumut și care putea fi solicitat indiferent de statul în care solicitantul intenționa să își urmeze studiile superioare, era reglementat, până în anul 2014, de loi du 22 juin 2000 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (Legea din 22 iunie 2000 privind ajutorul financiar al statului pentru studii superioare) (*Mémorial* A 2000, p. 1106), care a suferit mai multe modificări.

6 Potrivit Legii din 22 iunie 2000, astfel cum a fost modificată prin Legea din 26 iulie 2010 (*Mémorial* A 2010, p. 2040), care era în vigoare la data faptelor din litigiul principal în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții (C-20/12, EU:C:2013:411), beneficiul ajutorului

financiar pentru studii superioare era acordat tuturor studenților admiși să urmeze studii superioare care fie erau resortisanți luxemburghezi sau membri ai familiei unui resortisant luxemburghez și aveau reședința în Luxemburg, fie erau resortisanți ai unui alt stat membru al Uniunii Europene și aveau reședința în Luxemburg în calitate de lucrători salariați, de lucrători care desfășoară o activitate independentă, de persoane care păstrează acest statut sau de membri ai familiei uneia dintre categoriile de persoane enumerate anterior sau care dobândiseră dreptul de ședere permanentă.

7 Întrucât prin Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții (C-20/12, EU:C:2013:411), s-a statuat că regimul luxemburghez de ajutor financiar al statului pentru studii superioare instituit de Legea din 22 iunie 2000, astfel cum a fost modificată prin Legea din 26 iulie 2010, este incompatibil cu dreptul Uniunii, condițiile acordării acestui ajutor au fost modificate prin loi du 19 juillet 2013 (Legea din 19 iulie 2013) (*Mémorial* A 2013, p. 3214). Legea din 22 iunie 2000, astfel cum a fost modificată prin Legea din 19 iulie 2013, subordona acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare fie unei condiții de reședință a studentului pe teritoriul luxemburghez, fie, pentru studenții care nu au reședința pe acest teritoriu, condiției de a fi copiii unor lucrători care au fost angajați sau care și-au desfășurat activitatea profesională în Luxemburg pe o durată neîntreruptă de cel puțin cinci ani la data formulării cererii de ajutor financiar.

Legea din 24 iulie 2014

8 Loi du 24 juillet 2014 concernant l'aide financière de l'État pour études supérieures (Legea din 24 iulie 2014 privind ajutorul financiar al statului pentru studii superioare, denumită în continuare „Legea din 24 iulie 2014") (*Mémorial* A 2014, p. 2188) a abrogat Legea din 22 iunie 2000.

9 Articolul 3 din Legea din 24 iulie 2014 privind ajutorul financiar al statului pentru studii superioare prevede:

„Pot beneficia de ajutorul financiar al statului pentru studii superioare studenții și elevii prevăzuți la articolul 2, desemnați în continuare prin termenul «student», care îndeplinesc una dintre următoarele condiții:

(1) sunt resortisanți luxemburghezi sau membri ai familiei unui resortisant luxemburghez și au domiciliul în Marele Ducat al Luxemburgului sau

(2) sunt resortisanți ai altui stat membru al Uniunii Europene sau al unuia dintre celelalte state părți la Acordul de instituire a Spațiului Economic European și ai Confederației Elveției și locuiesc, în conformitate cu capitolul 2 din Legea modificată din 29 august 2008 privind libera circulație a persoanelor și imigrația, în Marele Ducat al Luxemburgului în calitate de lucrători salariați, de lucrători care desfășoară o activitate independentă, de persoane care păstrează acest statut sau de membri ai familiei uneia dintre categoriile de persoane enumerate anterior ori au dobândit dreptul de ședere permanentă sau

[…]

(5) pentru studenții nerezidenți în Marele Ducat al Luxemburgului:
   a) să fie un lucrător care este resortisant luxemburghez sau resortisant al Uniunii Europene […] angajat sau care își desfășoară activitatea în Marele Ducat al Luxemburgului la data formulării cererii de ajutor financiar pentru studii superioare sau
   b) să fie copilul unui lucrător care este resortisant luxemburghez ori care este resortisant al Uniunii Europene […] care este angajat sau care își desfășoară activitatea în Marele Ducat al Luxemburgului la data formulării cererii de ajutor financiar pentru studii superioare de către student, cu condiția ca acest lucrător să contribuie în continuare la întreținerea studentului și să fi fost angajat sau să își fi desfășurat activitatea în Marele Ducat al Luxemburgului o

perioadă de cel puțin cinci ani la data formulării cererii de ajutor financiar pentru studii superioare de către student, în cadrul unei perioade de referință de șapte ani calculată retroactiv de la data formulării cererii pentru obținerea ajutorului financiar pentru studii superioare sau ca, prin derogare, persoana care are statutul de lucrător să fi corespuns criteriului de cinci ani din șapte stabilit mai sus la momentul încetării activității.

[…]”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

10 Domnul Aubriet fiul, resortisant francez născut în anul 1995, are reședința în Franța, la tatăl său, domnul Bruno Aubriet (denumit în continuare „domnul Aubriet tatăl”).

11 La începerea anului universitar 2014/2015, domnul Aubriet fiul s-a înscris într-un liceu din Strasbourg la o formare pentru obținerea unei diplome de tehnician superior (BTS).

12 La 29 septembrie 2014, domnul Aubriet fiul a solicitat service des aides financières du ministère de l’Enseignement supérieur et de la Recherche luxembourgeois (serviciul de ajutor financiar al Ministerului învățământului superior și al cercetării luxemburghez) acordarea, pentru anul universitar 2014/2015, a unui ajutor financiar al statului pentru studii superioare, astfel cum este prevăzut de Legea din 24 iulie 2014.

13 Domnul Aubriet fiul a formulat această cerere în calitate de copil al unui lucrător salariat pe teritoriul Marelui Ducat al Luxemburgului.

14 Astfel, domnul Aubriet tatăl, cetățean francez, este un lucrător frontalier care a desfășurat o activitate salariată în Luxemburg, cu perioade de întrerupere mai mult sau mai puțin lungi, de la 1 octombrie 1991. Astfel, acesta a desfășurat o activitate profesională în calitate de lucrător salariat în Luxemburg timp de zece ani, între 1 octombrie 1991 și 30 septembrie 2001. După ce a fost în șomaj până la 5 februarie 2002, domnul Aubriet tatăl a ocupat din nou un loc de muncă pe teritoriul luxemburghez pe o durată de șase ani, și anume de la 6 februarie 2002 până la 14 ianuarie 2008. Între 15 ianuarie 2008 și 16 decembrie 2012, acesta a desfășurat o activitate profesională în Franța. După ce a reluat activitatea profesională în Luxemburg între 17 decembrie 2012 și 30 septembrie 2014, a revenit din nou în șomaj, ca urmare a unei concedieri pentru motive economice.

15 La 5 noiembrie 2014, autoritățile luxemburgheze au respins cererea domnului Aubriet fiul privind obținerea unui ajutor financiar pentru a-și urma studiile superioare la Strasbourg în temeiul articolului 3 alineatul (5) litera (b) din Legea din 24 iulie 2014, pentru motivul că domnul Aubriet tatăl nu desfășurase în Luxemburg o activitate profesională timp de cel puțin cinci ani într-o perioadă de referință de șapte ani, calculată retroactiv începând de la 29 septembrie 2014, data formulării cererii de ajutor financiar.

16 La 6 mai 2015, domnul Aubriet fiul a introdus o acțiune împotriva acestui refuz la Tribunal administratif (Luxembourg) (Tribunalul Administrativ, Luxemburg). Această acțiune a fost suspendată ca urmare a trimiterii preliminare intervenite în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții (C-238/15, EU:C:2016:949).

17 La 1 iulie 2016, domnul Aubriet fiul a fost angajat de un angajator luxemburghez la care își efectuase stagiile profesionale pe parcursul studiilor. Acesta continuă să aibă reședința în Franța.

18 La rândul său, domnul Aubriet tatăl a fost reîncadrat în muncă în Luxemburg. Acesta a fost afiliat la Centre commun luxembourgeois de la Sécurité sociale (Centrul Comun de Securitate Socială din Luxemburg) de la 14 septembrie 2017 până la 29 septembrie 2017 și de la 16 octombrie 2017 până la 15 octombrie 2018.

19 În aceste condiții, Tribunal administratif (Tribunalul Administrativ) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Condiția impusă studenților nerezidenți în Marele Ducat al Luxemburgului prin articolul 3 punctul 5 litera b) din Legea din 24 iulie 2014, cu excluderea luării în considerare a oricărui alt criteriu de legătură, și anume de a fi copii de lucrători care au fost angajați sau care și-au desfășurat activitatea în Luxemburg pentru o perioadă de cel puțin cinci ani în cadrul unei perioade de referință de șapte ani la momentul formulării cererii de ajutor financiar, este necesară pentru a atinge obiectivul invocat de legiuitorul luxemburghez, care constă în a urmări încurajarea creșterii procentajului persoanelor care sunt titulare ale unei diplome de învățământ superior?”

Cu privire la întrebarea preliminară

20 Cu titlu subsidiar, este necesar să se observe că, deși, din punct de vedere formal, prin intermediul întrebării sale, instanța de trimitere nu întreabă Curtea cu privire la interpretarea unei dispoziții precise din dreptul Uniunii, ci îi solicită numai să se pronunțe cu privire la caracterul „necesar” al unei condiții impuse de legislația națională studenților nerezidenți din Luxemburg pentru a beneficia de ajutorul financiar al statului pentru studii superioare, condiție care trebuie să permită atingerea unui obiectiv prevăzut de această legislație, ceea ce face trimitere la principiul proporționalității dreptului Uniunii, o asemenea împrejurare nu împiedică Curtea să îi furnizeze toate elementele de interpretare a dreptului Uniunii care pot fi utile pentru cauza cu care aceasta este sesizată, fie că respectiva instanță a făcut sau nu referire la acesta în cuprinsul întrebărilor sale.

21 Astfel, după cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă, revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța de trimitere, mai ales din motivarea deciziei de trimitere, elementele dreptului respectiv care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului principal (Hotărârea din 8 mai 2019, EN.SA., C-712/17, EU:C:2019:374, punctul 19 și jurisprudența citată).

22 În această privință, reiese în mod clar din decizia de trimitere că întrebarea preliminară se înscrie în completarea Hotărârii din 20 iunie 2013, Giersch și alții (C-20/12, EU:C:2013:411), precum și a Hotărârii din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții (C-238/15, EU:C:2016:949), pronunțate cu privire la cererile de decizie preliminară care provin de la aceeași instanță națională. Pe de altă parte, instanța de trimitere vizează în mod explicit, nu în modul de redactare a întrebării preliminare, ci chiar în textul deciziei de trimitere, normele referitoare la libera circulație a lucrătorilor și a membrilor familiei acestora în interiorul Uniunii, în speță articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 coroborat cu articolul 45 TFUE. În sfârșit, această instanță expune în mod suficient motivele care au determinat-o să aibă îndoieli cu privire la interpretarea acestor dispoziții ale dreptului Uniunii, precum și legătura pe care o stabilește între aceste dispoziții și legislația națională aplicabilă litigiului principal.

23 În consecință, este necesar ca întrebarea adresată să fie înțeleasă în sensul că privește în esență problema dacă articolul 45 TFUE și articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații a unui stat membru care subordonează acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare studenților nerezidenți condiției ca, la data formulării cererii de ajutor financiar, unul dintre părinții studentului să fi fost angajat sau să fi desfășurat o activitate în acest stat membru pe o durată de cel puțin cinci ani într-o perioadă de referință de șapte ani, calculată

retroactiv de la momentul formulării cererii de ajutor financiar menționate, cu excluderea luării în considerare a oricărui alt criteriu de legătură, o asemenea condiție nefiind prevăzută în ceea ce privește studenții care au reședința pe teritoriul statului membru respectiv.

24 Conform articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011, lucrătorul resortisant al unui stat membru beneficiază, pe teritoriul celorlalte state membre, de aceleași avantaje sociale și fiscale ca lucrătorii naționali. De această dispoziție beneficiază, fără distincție, atât lucrătorii migranți care au reședința în statul membru gazdă, cât și lucrătorii frontalieri care, deși își desfășoară activitatea salariată în acest ultim stat membru, au reședința în alt stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 noiembrie 1997, Meints, C-57/96, EU:C:1997:564, punctul 50, Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctul 37, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 39).

25 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că un ajutor acordat pentru întreținere și pentru formare în vederea urmării studiilor universitare atestate printr-o calificare profesională constituie un avantaj social pentru lucrătorul migrant, în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011, de care copilul lucrătorului migrant poate el însuși să se prevaleze dacă, în temeiul dreptului național, acest ajutor este acordat direct studentului (Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctele 38 și 40, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 40).

26 Principiul egalității de tratament înscris atât la articolul 45 TFUE, cât și la articolul 7 din Regulamentul nr. 492/2011 interzice nu numai discriminările directe, întemeiate pe cetățenie, ci și orice forme indirecte de discriminare care, prin aplicarea altor criterii de diferențiere, conduc, în fapt, la același rezultat (a se vedea Hotărârea din 13 aprilie 2010, Bressol și alții, C-73/08, EU:C:2010:181, punctul 40, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 41).

27 Legislația națională în discuție în litigiul principal subordonează acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare fie unei condiții privind reședința studentului pe teritoriul luxemburghez, fie, pentru studenții care nu au reședința pe acest teritoriu, condiției de a fi copiii unor lucrători care au fost angajați sau care și-au desfășurat activitatea profesională în Luxemburg o perioadă de cel puțin cinci ani în cadrul unei perioade de referință de șapte ani care precedă cererea de ajutor financiar. Chiar dacă se aplică fără distincție resortisanților luxemburghezi și resortisanților altor state membre, o astfel de condiție privind durata minimă de muncă nu este prevăzută pentru studenții care au reședința pe teritoriul luxemburghez.

28 O astfel de distincție întemeiată pe reședință, care este susceptibilă să producă efecte mai ales în detrimentul resortisanților altor state membre, în măsura în care nerezidenții sunt, cel mai adesea, persoane care nu au cetățenia statului respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iunie 2012, Comisia/Țările de Jos, C-542/09, EU:C:2012:346, punctul 38, și Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctul 44, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 43), constituie o discriminare indirectă pe motiv de cetățenie care nu ar putea fi admisă decât cu condiția de a fi justificată în mod obiectiv.

29 Pentru a fi justificată, ea trebuie să fie de natură să asigure realizarea unui obiectiv legitim și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv.

30 Este necesar, în această privință, să se arate în primul rând că, astfel cum subliniază guvernul luxemburghez, Legea din 24 iulie 2014, precum și Legea din 22 iunie 2000, astfel cum a fost modificată prin Legea din 26 iulie 2010, urmăresc creșterea semnificativă a ponderii titularilor unei diplome de învățământ superior care au reședința în Luxemburg.

31 Or, Curtea a statuat deja că obiectivul prin care se urmărește promovarea efectuării studiilor superioare este un obiectiv de interes general recunoscut la nivelul Uniunii și că o acțiune întreprinsă de un stat membru pentru a asigura un nivel ridicat de formare a populației sale rezidente urmărește un obiectiv legitim, susceptibil să justifice o discriminare indirectă pe motiv de cetățenie (Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctele 53 și 56, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 46).

32 În al doilea rând, în ceea ce privește problema dacă o condiție de durată minimă de muncă de cinci ani la momentul formulării cererii de bursă de studii precum cea în cauză în litigiul principal este adecvată în vederea atingerii unui astfel de obiectiv, este necesar să se reamintească faptul că, potrivit unei jurisprudențe constante, în ceea ce privește lucrătorii migranți și frontalieri, faptul că au intrat pe piața muncii a unui stat membru creează, în principiu, legătura de integrare suficientă în societatea acestui stat care le permite să beneficieze pe teritoriul acestuia de principiul egalității de tratament în raport cu lucrătorii naționali în privința avantajelor sociale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iunie 2012, Comisia/Țările de Jos, C-542/09, EU:C:2012:346, punctul 65, precum și Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctul 63).

33 Legătura de integrare rezultă în special din faptul că lucrătorii migranți contribuie la finanțarea politicilor sociale ale statului membru gazdă prin contribuțiile fiscale și sociale pe care le plătesc în acest stat, în temeiul activității salariate pe care o desfășoară pe teritoriul acestuia. În consecință, ei trebuie să poată profita de ele în aceleași condiții precum lucrătorii naționali (a se vedea în acest sens Hotărârea din 14 iunie 2012, Comisia/Țările de Jos, C-542/09, EU:C:2012:346, punctul 66, precum și Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctul 63).

34 Cu toate acestea, Curtea a recunoscut deja că o reglementare națională indirect discriminatorie care restrânge acordarea unor avantaje sociale în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 lucrătorilor frontalieri în lipsa unei legături suficiente cu societatea în care desfășoară o activitate fără a locui acolo poate fi justificată în mod obiectiv (a se vedea Hotărârea din 18 iulie 2007, Geven, C-213/05, EU:C:2007:438, punctul 26, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 51).

35 În ceea ce privește în special acordarea unui ajutor financiar al statului pentru studii superioare copiilor nerezidenți ai lucrătorilor migranți și frontalieri, Curtea a indicat că ocuparea unui loc de muncă de către părinții studentului în cauză o perioadă semnificativă în statul membru care acordă ajutorul solicitat putea fi adecvată pentru demonstrarea gradului real de legătură cu societatea sau cu piața muncii din statul respectiv (Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții, C-20/12, EU:C:2013:411, punctul 78, precum și Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 55).

36 La punctul 58 din Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții (C-238/15, EU:C:2016:949), Curtea a admis, în acest context, că cerința potrivit căreia, pentru ca copiii unor lucrători frontalieri să poată pretinde ajutorul financiar al statului pentru studii superioare, părintele, lucrător frontalier, trebuie să fi lucrat minimum cinci ani în statul membru care acordă ajutorul, este de natură să stabilească o astfel de legătură a respectivilor lucrători cu societatea acestui stat, precum și o probabilitate rezonabilă a unei întoarceri a studentului în statul membru care a acordat ajutorul, după ce acesta și-a finalizat studiile.

37 Deși o condiție legată de durata minimă de muncă la momentul formulării cererii de ajutor financiar precum cea în discuție în litigiul principal este astfel aptă să realizeze obiectivul care vizează promovarea urmării studiilor superioare și creșterea semnificativă a procentajului titularilor de diplome de învățământ superior care au reședința în Luxemburg, este necesar, în al treilea rând, să se afle dacă introducerea la articolul 3 alineatul (5) litera (b) din Legea din 24 iulie 2014 a unei perioade

de referință de șapte ani la momentul formulării cererii de ajutor financiar pentru calcularea duratei minime de muncă de cinci ani nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului urmărit.

38 În această privință, este necesar să se amintească faptul că, în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții (C-238/15, EU:C:2016:949), legislația examinată subordona acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare studenților nerezidenți condiției de a avea un părinte care să fi lucrat în Luxemburg în mod neîntrerupt o durată minimă de cinci ani la momentul formulării cererii de ajutor financiar.

39 Curtea a considerat că o asemenea legislație cuprindea o restricție care depășea ceea ce era necesar pentru atingerea obiectivului legitim prin care se urmărea creșterea numărului titularilor de diplome de învățământ superior în rândul populației rezidente, în măsura în care nu permitea autorităților competente să acorde acest ajutor în cazul în care, în pofida unor scurte întreruperi, părinții au lucrat în Luxemburg o durată semnificativă, în speță aproape opt ani, în perioada care a precedat această cerere de ajutor financiar, asemenea întreruperi nefiind de natură să rupă legătura dintre solicitantul ajutorului financiar și Marele Ducat al Luxemburgului (Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții, C-238/15, EU:C:2016:949, punctul 69).

40 În prezenta cauză, guvernul luxemburghez arată că introducerea la articolul 3 alineatul (5) litera (b) din Legea din 24 iulie 2014 a unei perioade de referință de șapte ani pentru calcularea duratei minime de muncă de cinci ani permite, mai precis, să se ia în considerare scurtele întreruperi în muncă ale părinților frontalieri, deoarece aceasta cuprinde situațiile în care părintele frontalier nu a desfășurat nicio activitate în Luxemburg timp de doi ani într-o perioadă totală de șapte ani. În schimb, legiuitorul național ar avea dreptul să aprecieze că, spre deosebire de întreruperile minore, întreruperile mai importante rup legătura lucrătorilor frontalieri și a copiilor acestora studenți cu Luxemburgul și determină dispariția interesului acestui stat membru de a acorda un ajutor respectivilor studenți. În special, se poate considera în mod legitim că o întrerupere de muncă de aproape cinci ani precum cea suferită de domnul Aubriet tatăl ar putea avea un astfel de efect.

41 În plus, guvernul luxemburghez apreciază că, pentru ca prelucrarea cererilor de ajutor financiar de către o administrație responsabilă de procedurile în masă standardizate să fie posibilă, este necesar să se rețină un criteriu obiectiv și neutru precum o durată minimă de muncă într-o perioadă de referință determinată, cu excluderea luării în considerare a oricărui alt criteriu de legătură care ar permite să se dovedească faptul că lucrătorul frontalier prezintă o legătură suficientă cu societatea luxemburgheză.

42 O asemenea posibilitate ar implica, astfel, luarea în considerare de către administrația responsabilă de prelucrarea cererilor de ajutor financiar a împrejurărilor specifice fiecărei spețe și aprecierea de la caz la caz a existenței sau a inexistenței unui element subiectiv, și anume „legăturile suficiente cu societatea luxemburgheză” ale lucrătorilor frontalieri angajați în Luxemburg mai puțin de cinci ani într-o perioadă de referință de șapte ani. Or, principiul nediscriminării și principiul proporționalității nu pot fi interpretate în sensul că ar impune o astfel de apreciere de la caz la caz de către o administrație publică însărcinată cu o procedură în masă standardizată.

43 Este necesar, cu toate acestea, să se arate că, în cauza principală, beneficiul ajutorului financiar al statului pentru studii superioare i-a fost refuzat domnului Aubriet fiul chiar dacă tatăl său ocupase în mod durabil, în anii anteriori formulării cererii de ajutor financiar de către fiul său, un loc de muncă salariat în Luxemburg o durată semnificativă, mult superioară duratei minime de cinci ani. Astfel, domnul Aubriet tatăl a fost contribuabil în Luxemburg și a contribuit la sistemul de asigurări sociale al acestui stat timp de mai mult de 17 ani în cursul a 23 de ani care au precedat formularea cererii de ajutor financiar pentru studii superioare de către fiul său, și anume din 1991 până în 2014.

44 În schimb, domnul Aubriet tatăl nu îndeplinește condiția privind durata minimă de muncă în perioada de referință prevăzută de Legea din 24 iulie 2014, deoarece acesta a trebuit să își întrerupă activitatea în Luxemburg între 15 ianuarie 2008 și 16 decembrie 2012 pentru a găsi un loc de muncă în statul său de reședință.

45 Astfel cum reiese din situația domnului Aubriet tatăl, luarea în considerare doar a activității desfășurate în Luxemburg de lucrătorul frontalier într-o perioadă de referință de șapte ani înainte de formularea cererii de ajutor financiar nu este suficientă pentru a se aprecia în mod complet importanța legăturilor acestui lucrător frontalier cu piața muncii luxemburgheze, în special dacă acesta a fost deja angajat o durată semnificativă înainte de perioada de referință.

46 În consecință, o normă precum cea prevăzută de legislația națională în cauza principală, care subordonează acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare studenților nerezidenți condiției de a avea un părinte care să fi lucrat în Luxemburg în mod neîntrerupt o durată minimă de cinci ani într-o perioadă de referință de șapte ani care precedă cererea de ajutor financiar, implică o restricție care depășește ceea ce este necesar pentru atingerea obiectivului legitim care vizează creșterea numărului de titulari de diplome de învățământ superior în rândul populației rezidente.

47 Rezultă din ansamblul considerațiilor care precedă că trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că articolul 45 TFUE și articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care subordonează acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare studenților nerezidenți condiției ca, la data formulării cererii de ajutor financiar, unul dintre părinții studentului să fi fost angajat sau să fi desfășurat o activitate în acest stat membru o durată de cel puțin cinci ani într-o perioadă de referință de șapte ani calculată retroactiv de la data formulării cererii de ajutor financiar menționate, în măsura în care aceasta nu permite abordarea de o manieră suficient de largă a existenței unei eventuale legături suficiente cu piața muncii din acest stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

48 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 45 TFUE și articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul (UE) nr. 492/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 5 aprilie 2011 privind libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii trebuie interpretate în sensul că se opun unei legislații a unui stat membru precum cea în discuție în litigiul principal, care subordonează acordarea unui ajutor financiar pentru studii superioare studenților nerezidenți condiției ca, la data formulării cererii de ajutor financiar, unul dintre părinții studentului să fi fost angajat sau să fi desfășurat o activitate în acest stat membru o durată de cel puțin cinci ani într-o perioadă de referință de șapte ani calculată retroactiv de la data formulării cererii de ajutor financiar menționate, în măsura în care aceasta nu permite abordarea de o manieră suficient de largă a existenței unei eventuale legături suficiente cu piața muncii din acest stat membru.

Semnături